

שמעתא אליבא דהלכתא

גיליון שב"א - פרשת וירא - תשע"ח - קהילת הניכי הישיבות, רמות ב' ס

פניני הלכה

האם מותר לשלם לחברו ע"מ שיחתום ערבות להלוואה

ילייע אם מותר לאדם לשלם לחברו על מנת שיהיה ערב בעד הלוואה שנטול מאחר, או דנימא דכיון שאם לא יפרע ההלוואה יצטרך הערב לפורעה ויהיה הלווה בעל חוב לערב, אית ביה משום ריבית, דנמצא משלם לחברו ע"מ שיהיה מוכן להלוותו מעות.

ואי נימא דשרי, אכתי ילייע אי דוקא אם חותם לו סתם ערבות (שצריך המלווה לתבוע בראשונה את הלווה) שרי, או אף אם משלם לו ע"מ שיחתום ערב קבלן (שיכול המלווה לתבוע החוב בין מהלווה ובין מהערב). וכן אי שרי אף בערב שלוף דוך (שכנס תחת הלווה ואין המלווה יכול לתבוע את הלווה כלל אלא את הערב).

ומצינו בשו"ת הרא"ש (כלל ס"ד אות ג') שנשאל בראובן שתבע את שמעון שיתן לו חשבון מן החכירות שחכר מהקהל, וטוען ראובן שהתנה עמו שמעון שיכנס עמו ערב בשטר החוב של החכירות ויתן לו בעד זה רביע בחכירות. ושמעון טוען לעומתו דתנאי היה ביניהם שיטול רביע מן היין שאצרו. ואחר שדקדק הרא"ש בטענות ובעדויות העלה שהדין עם ראובן שיש לו רביע בחכירות ואין לו עסק ביין שאצרו, דמיד אחר שנתערב זכה ברביע החכירות שפסקו לו בשכר הערבות ואין לו עסק במה שחדשו אח"כ. עיי"ש.

וחזינן דלא שקיל וטרי אלא בטענת ראובן ושמעון לענין השיתוף ביין, אבל לא נחית כלל למימר דאיכא איזה איסור בקבלת שכר עבור הערבות.

אולם לא נתפרש מדבריו אי דוקא בערב סתם שרי, או אף בערב קבלן.

ובט"ז (יו"ד סי' ק"ע ס"ק ג') נחית להחיא דינא אי שרי לשלם לחברו ע"מ שיהיה ערב קבלן בעדו. וכתב דלא מבעיא לדעת הרשב"א (ב"מ ע"א: ד"ה אלא מסתברא) ודעמיה שמבא ב"י בריש סי' ק"ע, דבישראל שנעשה ערב לגוי בעד קרן וריבית דאסור היינו דוקא בערב שלוף דוך, דהיינו שאין רשות לגוי לתבוע את הלווה כלל אז דוקא אסור, ולא בשיש רשות לגוי המלווה לתבוע את מי שירצה. דפשיטא דשרי לשלם לו להיות ערב קבלן דשרי, דהא יכול המלווה לתבוע את מי שירצה ונמצא דאין על הערב שם מלווה לגבי הלווה, אלא לשניהם יש שם לווה נגד המלווה.

אלא גם לדעת רש"י (ע"א: ד"ה דו"ק) דכתב ב"י ריש סי' ק"ע בשמו גבי ערב לגוי בעד ישראל דאין היתר אא"כ מקבל עליו שלא יתבע הערב כלל תחילה אלא אחר שיתבע ללווה, אבל אם יש רשות ביד הגוי לתבוע תחילה מי שירצה אסור. מ"מ כאן בקבלת שכר בעד הערבות לישראל מודה דשרי, דאין השכר בעד ההלוואה שתרבוא אח"כ, אלא בעד זה שגורם שיתן המלווה מעות ללווה.

וגדולה מזאת מצינו בש"ד (נקו"ה"כ ס"ט), דעד כאן לא התיר הט"ז אלא בערב סתם או בערב קבלן, אבל שיתן הערב לבדו שטר עליו למלווה (דהיינו ערב שלוף דוך), כתב לאסור דהא תכף נעשה הלווה לווה של הערב ולא של המלווה. אולם הנקודות הכסף כתב דהוא חוכך בזה, דמ"מ השכר לאו שכר הלוואה הוא, אלא שכר על שמתחייב בעדו. וסיים דכדמומה שכן נוהגים היתר.

איברא דאף דברי הט"ז לאו מילתא דפסיקתא היא, דבחידישי המהרא"ל צ"ל צ"ע (סי' ק"ע ס"ק ד') כתב לתמוה

שמעתא אליבא דהלכתא

מתי מחללים שבת עבור חיפוש נעדר

א. פקוח נפש דוחה שבת. ב. ספק הצלה. ג. חיפוש נעדר. ד. עשית מלאכה ע"מ למעט ריבוי מלאכות. ה. חיפוש כדרך שעושים בחול. ז. פקוח נפש דוחה שבת.

מבואר ביומא (פ"ה-פ"ה:) דפקו"נ דוחה את השבת דכתיב (ויקרא פ"ח פס' ה) "וחי בהם" ולא שימות בהם. ועיי"ש דמחללים שבת אף במקום ספק פקו"נ, וכן אמרו שם (פ"ה:) משום דספק נפשות להקל. ועיי' עוד שם (פ"ה:) שבמקום פקו"נ אין הולכים אחר הרוב, וכת' התוס' (שם סד"ה ולפקח) בשם ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקו"נ אחר הרוב, משום דכתיב (ויקרא פ"ח) וחי בהם ולא שימות בהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לילדי מיתת ישראל. וכן מבואר בשו"ע (סי' שכ"ט סעי' א') שפסק דמי שנפלה עליו מפולת, ספק חי ספק מת, ספק הוא שם ספק אינו שם, מפקחין עליו אע"פ שיש בו כמה ספיקות, עיי"כ. ולפ"ז י"ל דאפי' במקום כמה ספיקות מקילינן. וכן הוא בשבות יעקב (ח"א סי' י"א), וכ"כ הפמ"ג (סי' שכ"ט סעי' א') ע"פ דברי השו"ע הנ"ל (סי' שכ"ט סעי' א'), וכן הוא בערוה"ש (סי' של אות ה) ובשש"כ (פ"ב הגה ב). ועיי' בגליונות ק"י, קצ"א ושו"ה לענין גדר ספק סכנה.

ומבואר דספק פקו"נ דוחה שבת אף אם יש ספק אם בני"א בסכנה כגון ספק שמא כבר אינו שם. ויעויין במ"ב (סי' שכ"ט ס"ק ט) שפירש דספק הוא שם ספק אינו שם מפקחין עליו, פירושו שהיה שם בעת המפולת ואינו ידוע אם הספיק לצאת מתוך ההפכה, ואפילו לא ראינו אותו מתחלה להדיא רק בבית זה מצוין בני אדם בעת הזאת נמי מחללין ומפקחין את הגל, עיי"כ. ומבואר שאע"פ שבמקום ספק מחללין מ"מ בעינן ספק פקו"נ לפנינו. [ועיי' באבן האזל (שבת פ"ב הי"ח) שכב דצ"ע איזה מלאכה הוא פקוח הגל, ולכאורה היה נראה שהוא מלאכת סותר, עיי"כ. ובתפא"ר (יומא פ"ח אות לט) משמע שבפיקוח הגל היה צורך בחפירה ובוה יש איסור התורה. ועיי' עוד בטורי אבן (רי"ה לב:) וברש"ש (עירובין ז:)].

ב. ספק הצלה

ועיי' במ"א (סי' שכ"ט ס"ק א') שכת' ע"פ הרמ"א ביו"ד ססי' קנ"ה דמחללין במקום שתהא הרפואה ידועה או ע"פ מומחה. אולם הפמ"ג (שם) תמה עליו דמה שכתב שהרפואה ידועה, צ"ע, דאף בספק הא ספק פקוח נפש להקל, ועיין סימן תרי"ח (סי' א') דאיתא דאם רופא א' אומר שיש בו סכנה ואי' מכחיש מחללין עליו מספק, ובהא דיו"ד שם, יש לומר דמירי בחולה שאין בו סכנה, דאיסור דרבנן אין מתירין בספק כהאי גוונא, עיי"כ.

מיהו בערוה"ש (סי' שכ"ט אות יב) כתב דכל מין ספק בנפשות מחללין שבת, כגון שצריכין להביא רפואה ממקום רחוק לחולה שיש בו סכנה וספק אם יש שם הרפואה וגם ספק אם היא מרפאה מחללין את השבת, ואפשר דבספק אם מרפא אין מחללין, וכן נראה ממשנה דיומא (פ"ה:) דדוקא כשהרפואה ברורה מחללין ואף שיש בענין זה כמה ספיקות מ"מ כיון דהרפואה ברורה צותה עלינו התורה לחלל ולא במקום שעצם הרפואה אינה ברורה, עיי"כ. ומבואר דס"ל כהמ"א, וכן פסק המ"ב (שם ס"ק ה). ועיי"ש (ס"ק ז') שכת' לענין הוצאת שן בשבת עיי' ישראל דאסורה אף דחולי השיניים מקרי מכה של חלל שיש בה משום סכנה, מ"מ אינו מותר עיי' ישראל דהוצאת השן אינה רפואה ידועה ואדרבה לפעמים יש חשש סכנתא עיי"ז, עיי"כ. ועיי' בשבט הלוי (חי"ג סי' לו על המ"א ס"ק א' וחי"ח סי' ט אות ב) שתמה על הפמ"ג הנ"ל.

ומ"מ עיי' עכו"ם או מלאכה דרבנן, שרי אף כה"ג כמבואר במ"ב (שם ס"ק יב), וכן הוא במהרי"ל דיסקין (קו"א אות לח), וכתב הטעם כי הא לענין איסורא דרפואה בשבת במקום דבעינן למשרייה, ודאי לא צריך שתהיה הרפואה ידועה, דהא מ"מ"אם אין זו רפואה אין כאן איסור כלל, עיי"כ.

וכ"ז היכן שאין הרפואה ידועה כלל, אבל באופן שידוע שהיא מרפאת אלא שדיוע אם במקרה זה יהיה כן, ודאי מקילינן מספק, וכן מוכח מהערוה"ש הנ"ל. ולפ"ז אף כשיש ספק אם ימצאו דרך הצלה מחללין שבת, כגון בספק אם הרופא נמצא בביתו מ"מ מותר לחלל שבת ע"מ לחפשו שם. וכ"כ במשנה הלכות (ח"ד ססי' א') והוכיח כן מהא דאיתא ב"ר"ה (כ"ב:) ר"א אמר רבי נהוראי שהאחרונה הוה באיש ואזיל ר"נ לאיצטרופי בהדיה וכו' מהו דתימא מספיקא לא מחללינן שבתא קמ"ל, פירש"י מספיקא שמא אין אותו העד בביתו, עיי"כ. וכן מבואר בשש"כ (פ"ב אות יח ובהגה שם ובהגה קנ"ו ופ"מ אות מד).

ג. חיפוש נעדר

ולפ"ז י"ל דמחללין שבת לצורך חיפוש אחר בני"א שנעדר כשיש חשש שמא נמצא בסכנה ואפילו אם יש ספק אם יוכלו להצילו. וכן פסק הגרשז"א זצ"ל (קובץ אסיא ח"ט עמ' 196).

אלא דיש לדון בעובדא דהוה בבחור שנעדר ושאלו חכם אחד והורה לחפש אחריו ואף לחלל עליו השבת לצורך זה, אלא שהגביל הדבר, לחלל עבור החיפוש דוקא במקומות שאם נמצא שם יש לחוש לסכנה או שניתן לחקור מקום מוצאו, אבל במקומות שאם ימצא שם, ודאי אינו בסכנה (כגון בבית חולים וכדו') ולא ינתן לחקור פרטים ע"מ למוצאו, אסור לחפש שם עיי' מלאכה, כי בחיפוש במקומות אלו אין משום הצלה מהסכנה שהיא הדוחה את השבת אלא שלילת ריבוי חיפוש מיותר ותו לא. אלא דיש לדון בזה כי לעולם י"ל שצריך לחפשו בכל מקום ומותר לחלל עליו השבת בחיפוש בכל המקומות כדרך שעושים בחול וכדלהלן.

ד. עשית מלאכה ע"מ למעט ריבוי מלאכות

טעם הראשון שיש לדון להתיר לחפש אף במקומות שאין שם משום סכנה אם יתכן שהוא נמצא שם, כי עיי' החיפוש בכל מקום אם ימצאו אותו שם ינעמו מריבוי מלאכות מיותרות במקומות אחרים ושמה עדיף לעבור איסור מלאכה ע"מ למעט ספק ריבוי מלאכות.

ויש לפשוט ספק זה מהא דכתב השו"ע (סי' שכ"ט סעי' יד) דאם היה חולה שיש בו סכנה צריך בשר, שוחטים עבורו, ואין אומרים נאכילנו נבילה, אבל אם היה החולה צריך לאכילה לאלתר, והנבילה מוכנת מיד והשחיטה מתאחרת לו, מאכילין אותו הנבילה, עיי"כ. ועיי' במ"ב (ס"ק לט) שא' מהטעמים ששוחטים עבורו כה"ג הוא כמ"ש הר"ן (ביצה ח: ד"ה ומיהו, ויומא ד: ברי"ף) כי אע"פ ששבת דחוייה אצל פקו"נ, מ"מ במקום שהחולה צריך בשר אפי' יש נבילה מוכנה לפנינו, שוחטים עבורו, דנהי דנבילה איסור לאו ושבט איסור סקילה, מ"מ באכילת הנבילה עובר בלאו על כל זית וזית, ואיכא משום ריבוי איסורים, עיי"כ. ומבואר שמוותר לעשות איסור ע"מ למעט ריבוי איסורים, ואפילו אחר עושה עבור חברו. ולפ"ז י"ל דה"ה לעבור על איסור דאוי ע"מ להנצל מריבוי מלאכות. אלא דאפשר שאין זה חיוב אלא רשות, וכ"כ בקובץ שיעורים (כתובות א' יג) בדעת הר"ן (בדרך אפשר).

ויעויין **בפרשת דרכים** (הדרש יט ד"ה ולפי פירושו זה, מובא בבא"ה סי' שכח אות ז) שסי"ל שמ"מ מותר רק לעשות איסור שיש בו צורך החולה, אבל איסור שאין צורך לחולה כלל לא, דבכה"ג לא ניתן האיסור לדחות אף שהוא איסור קל, ומוטב שיעבור החולה על איסור חמור כיוון שהוא צורך החולה ממה שיעבור אנו על איסור קל, ע"כ. וכתב **במ"ג** (סי' שכח א"י סי' ט) שלסברת הפרשת דרכים מ"מ החולה גופא יכול לעבור להציל עצמו מאיסורים חמורים יותר. וא"כ ה"ה בני"ד דמותר למבצעי החיפוש לעשות מלאכה ע"מ למעט באיסורים. בפרט בני"ד דעדיף מהא דהפרשת דרכים כי ע"י החיפוש והבירור יש משום סילוק ספק אם הנעדר בסכנה (ומה לי בירור אם הסכנה קיימת או טיפול בסכנה עצמה), ואינו דומה למי שעושה מלאכה ע"מ להנצל מאיסור אחר שאין בו משום סילוק הסכנה.

אלא כד"ז כשבידו בודאי למעט האיסורים, אך כשיש ספק אם יוכל למעט האיסורים הוכחנו בני"ד בגליון ר"ל"ח דבכה"ג עדיף לעבור על ודאי דרבנן ע"מ למעט אפילו ספק איסור תורה. דהרי מבואר **בשו"ע** (סי' תקפה סעי' א) ו**במ"ב** (שם סי' ק) דספק דא"י עדיפא מודאי דרבנן. וכתב **בא"ר** (סי' תרנה אות ג) עפ"י דעדיף לעבור על ודאי איסור דרבנן (כגון אמירה לנכרי ע"מ לשלוח לולב לחברו מחוץ לתחום האסור לישראל מה"ת) במקום של ספק קיום מצוה מה"ת (כגון שיש ספק אם ישיגנו). ואע"פ דדעת החי"א (כלל קמח אות יח) דאין לעשות כן משום דאין ספק מוציא מידי ודאי, וכן דעת **הפמ"ג** (סי' רנד א"י סי' קא) שאסור לעבור על ודאי איסור דרבנן להנצל מספק איסור תורה, מ"מ הכרעת **המ"ב** (סי' תרנה שעה"צ אות א) כהא"ר. וע"י **בש"ח** (ח"ה) מ"ה הסמ"ד כלל מב עמ' 204). ולפי"ז ה"ה בני"ד דעדיף לעבור על איסור דרבנן ע"מ להנצל אפי' מספק איסור תורה. ו**בתורת היולדת** (פ"י הגה א) יצא להוכיח ע"פ **הקול סופר** (יומא ח"ת בסוגיא דהקל הקל אות ג) שעדיף לעשות אפילו ספק איסור תורה (דלמא ע"י זה יוצא הענדר) ע"מ למעט מלאכות אסורות מה"ת. [אולם ע"י בגליון ר"ל"ח שבארנו שחידוש זה צ"ע].

ה. חיפוש יבצה שעושים בחול

ועוד י"ל שיש לחפש בכל מקום כי כן דרך לבצע חיפוש כמו זה ביום חול. דהנה מצינו **למגיד משנה** (שבת פ"ב ה"י"ד) שכתב שחולה שיש בו סכנה מחללין עליו השבת לכל צרכיו אע"פ שאין במניעת דבר שעושים לו סכנה. וכן פסק **השו"ע** (סי' שכח סעי' ד) שעושים לו כל שרגילים לעשות לו בחול. וכן סתם **הרמ"א** (שם). ופירש **המ"א** (סי' ק ד וע"י סי' ק) דמשמע אע"פ שאין בו סכנה במניעת הדבר ההוא, ע"כ. וע"י **בצ"צ** (או"ח סי' לח) שכת' ע"פ דברי המגיד משנה שמותר לעשות קמיעה ע"י מלאכה לחולה שבי"ס אפילו אינו ידועה לגמרי כי כך עושים בחול דלו יהא שאינו רפואה בדוקה לא גרע מדברי' שאין בהם צורך כל כך.

והנה דעת **התשב"ץ** (ח"א סי' נד) דטעם שמתירים בזה כי הוא ליתובי דעתיה. ו**המאירי** (יומא פד : ד"ה מחמוק) כת' דאין משהין לה שום דבר תועלת לגמור רפואת החולה. אולם **הרדב"ז** (ח"ד סי' ק) כתב שדברים שיש בהם קצת צורך אפשר מותרים שאם לא תעשה לו הדברים שיש בהם קצת צורך יבוא לדברים שיש בהם צורך הרבה והדבר ידוע דאפילו ספק ספקא דוחה את השבת, ע"כ. והובא **בביאור הלכה** (שם) ו**באבני"ז** (או"ח סי' תנג אות ד), ובדרך זה כת' **הגרש"ז** **א"צ"ל** (שולחן שלמה רפואה ח"א עמ' קפג) דטעם המגיד משנה הוא מפני חשש שמא יטעו לפעמים וימנעו מלעשות דבר עבור החולה אשר ע"י זה יסתכן וע"כ עשו הדבר היתר גמור וכל זה נכלל בכלל פקו"נ שדוחה את השבת [ואף שהמ"ב כתב להחמיר בזה (כמבואר להלן), היינו מפני שסו"ס כל הפעולה שעושה עכשיו אין בה משום הצלת נפשות], ע"כ. ולפי טעם הרדב"ז יש לומר דה"ה בני"ד לא מדקדקים בכל זה שמא לא יחפשו במקום שעלול להיות בסכנה. [שו"ר **בשבט הלוי** (ח"ח ססי' עא) שכתב דמשמעות לשונו של הרדב"ז דמשום גזרה דיבואו לזולל גם בדברים שיש בהם צורך אתינן עלה, אלא דשוב כתב דעיקר הטעם דבחולה שיש בו סכנה מעולם אינו ידוע מה שיכול להשפיע עליו לרע דגם אם מניעת הדבר אינו גורם סכנה עכשיו אבל יכול להיות מאוד שע"י מניעת הדבר לא ירגיש טוב ויבא לחולשת הגוף ולא יוכל להתגבר על עצם המחלה שהיא של סכנה].

ומצינו עוד טעם **באבני"ז** (או"ח סי' קיח אות ד) דמשמע דס"ל להמ"מ דשבת הותרה אצל חולה שיש בו סכנה. וכיון דהותרה אין חילוק בין איסור שיש בו מלאכה או אין בו ומותר לעשות בכל אופן שירצה, ע"כ. וע"י **בקובץ הערות** (סי' יח אות ה והלאה) שביאר דכל זמן דהחולה מסוכן, עדיין לא נגמרה מצות פיקו"נ, והוי כלא סילק ידו דחוזר אף על ציצין שאינן מעכבים, דכיון דעדיין לא נגמרה גוף המצוה, צריך לעשותה כמו שעושים בחול, וס"ל להמתירן דשבת הותרה אצל פקו"נ. וכ"כ **בחלקת יואב** (ח"א סי' יד ד"ה ולכאורה). ולפי"ז אפשר דה"ה בני"ד לפי טעם זה יש לחפשו בכל מקום. ואע"פ דהא דשבת הותרה או דחוויה מפני פקו"נ תלוי בפלוגתא, מ"מ הרי קיי"ל דספק נפשות להקל. והארכנו בזה בס"ד בגליון קפ"ב.

אולם ע"י **בצ"א** (ח"ו סי' יד אות ב) שכתב שאין הדבר תלוי כלל בהאם שבת הותרה או דחוויה מפני פקו"נ, אלא עיקר יסוד ההיתר בזה הוא אך ורק מפני שדינא הוא דלפני חולה שיש בו סכנה אין מונעין שום דבר איסור בכדי להקל ולסייע אף שהוא בכך כדי להחלימו.

והכרעת **הביאור הלכה** (סי' שכח) כשיטת הרקנט"י שכת' דיש אומרים דהא דאמרינן במסוכן דוחה שבת היינו דברים שאם לא יעשה אותן יבוא לידי קלקול גדול, אבל בדברים שאין להם צורך הרבה אין מחללים את השבת, ויש מתירים, ונראים דברי האוסרים, עכ"ל. ועיי"ש דאפילו לפי דעת האוסרים הני"ל היינו דוקא דבדר שברור לנו שלא יכבד חלו ע"י מניעת דבר זה אבל דבר שיש חשש שע"י מניעת דבר זה יחלש וכבד חלו מחללין עליו השבת, ע"כ. וע"י **במ"ב** (סי' ק וד בה"ל שם, וע"י במ"ב סי' רעח סי' א, ובה"ל שם) דלמעשה יש לפקפק בהיתר זה ויש להחמיר באיסור של תורה, ולהקל באיסור דרבנן. ומ"מ כת' **בשעה"צ** (אות יא) דלצורך הרבה שרי אף ע"י מלאכות דא"י. וכן הוא **בשש"כ** (פ"ב אות כב).

מיהו **באור לציון** (ח"ב פ"יו אות ב בהגה שם) כת' דמותר לחלל שבת לצורך חולה שיש בו סכנה אף בדברים שאין במניעתם חשש סכנה לחולה, וכל דבר שיש בו עכ"פ צורך מעט לחולה, ושיש במניעתו גרימת חולשה לחולה, מותר לעשותו בשבילו כדרך שעושה בחול. וכן **השבט הלוי** (שם וסי' י"ג צ"ב) כת' שדברי המגיד משנה יש להם מקום גדול בהלכה, והנכון בהוראה זו מש"כ **הגר"ז** (סי' שכח אות ד) דיש ג' גדרים בזה : א' לכתחלה לא יעשה שאר צרכים אלה ע"י ישראל רק ע"י גוי, ב' אם אין גוי אפשר לסמוך על הה"מ אע"פ שבמ"א בס"ק י"ז מביא גם דעת החולק, ג' מ"מ בעל נפש יחמיר על עצמו באיסור תורה, ע"כ. [ומ"מ ע"י לעיל מש"כ בשם השבט הלוי בהבנת דברי הרדב"ז הני"ל].

ולפי"ז בני"ד י"ל שיש לחפש בכל מקום, כי ע"י מניעת חיפוש במקומות שאין בהם סכנה יש לחוש שיתרשלו בחיפוש במקומות שיש בהם סכנה משום שיתלו שנמצא במקום שאין בו סכנה, וכמו שמצינו ברדב"ז (ואע"פ שהביאור הלכה לא פסק כדבריו יש לחלק דשם מייירי לענין טיפול בדבר שודאי אין בו משום סכנה ע"כ לא חיי' שמחמת זה לא יעשו דבר שיש בו משום סכנה, משא"כ בני"ד דיש לחוש להני"ל. וכ"כ לדעת הקובץ הערות והחלקת יואב שיש לומר כן כמבואר לעיל. ובפרט כשבאופן זה יתכן שיוכל למעט מלאכות מיותרות). וכן נראה דעת **הגרש"ז** **א"צ"ל** (קובץ אסיא שם) דבכה"ג יש לחפש בכל מקום.

מסקנת דינא

העולה לדינא, א' אדם שנעדר ויש לחוש שהוא בסכנה או שעלול להסתכן יש לחלל עליו את השבת ע"מ לאתרו. ב' יש לחפשו בכל מקום שעלול להיות שם או שיתכן שימצאו שם מידע לאתרו, ויש לחפשו אף במקומות שאם נמצא שם אין לחוש לסכנה.

על דבריו, דאי יש היתר שיקבל הערב קבלן שכן מן הלווה, אמאי ס"ל לרש"י דאסור להיות ערב קבלן לעכו"ם, דהא מה שמתחייב הערב לעכו"ם הריבית אין בו איסור דישראל יכול לתת לעכו"ם ריבית, ואין איסור רק פן יתן הערב בעדו ויצטרך לחזור ולפרוע לערב מה שנתן בעדו, ואי שרי לתת לערב שכוו בעד הערבות מאי אכפת לן במה שפרע בעדו לעכו"ם, דמי גרע הריבית שיתן לערב משכר הערבות.

ואף לענין להיות ערב שאינו קבלן הניח דברי הטי"ז בצ"ע, דמ"מ סוף סוף נותן לו שכר כדי שיהיה הוא מחוייב להלוות לו מעות מה שיפרע בעדו. ואינו דומה למה דמותר לישראל להיות ערב לעכו"ם, דהתם פורע הריבית שכבר נתחייב הישראל לעכו"ם, ואינו נוטל מן הישראל כי אם מה שפרע בעדו לעכו"ם. וסיים דעכ"פ בערב קבלן נראה פשוט דאסור לדעת הרש"י.

וכן **החוו"ד** (סי' ק"ע סי' א) כתב דדברי הטי"ז בדעת רש"י תמוהים, דאפילו לומר היה ערב בעדי ואשלים לך מה שתפסדי בשבילי אסור, כל שכן שריוח, וא"כ יתכן דללוות מאה מהעובד כוכבים ולהבטיח ליתן עוד חמשים לעובד כוכבים הישראל יהיה ערב קבלן אסור, וליתן החמישים לישראל יהיה מותר. ומסברא נראה דאסור, דכיון דהתנה עמו שיהיה קבלן לזמן וקודם הזמן אין הקבלן יכול לתובעו ולכופו לפוטרו מהקבלנות עד הזמן כמבואר בחו"מ סימן קל"א סיפ"ד ד' בהג"ה, וקבלן הוי כמלוה לדעת רש"י, אג" נטר גמור הוא. וביותר תמה על **הנקודות הכסף** (שם) שמתיר אפילו ליתן שטר.

אולם **בשו"ע הרב** (הל' ריבית סיפ"ד סי' ג) סתם לדינא כדברי הטי"ז דשרי לשלם שכר לאדם שיהיה ערב בעדו בהלוואה, ואפי' ע"מ שיהיה ערב קבלן. דמה שנתן לו המלווה אינו בעד שיפרע החוב למלווה, דאם יהיה הערב מעלה בדעתו שיבא לידי כך ודאי לא היה ערב בעדו, ומה שמשלם לו הוא בעד זה שנכנס בערבות ומקבל עליו אחריות המעות מחשש וספק שמא לא יפרענו הלווה מה שאין זה בדעת הלווה כלל בשעת שמשלם לערב. ורק את המלווה אינו יכול לתבוע הלווה בדין, אלא רק את הערב קבלן, כגון שנתן הערב שטר חוב עליו לבדו, אסור, דבכה"ג נעשה הערב מלווה של הלווה ושכר הערבות הוי ריבית גמורה.

ואף **החכמת אדם** (הל' ריבית סי' קל"ב סי' ז) כתב דשרי ליתן שכר לחברו ע"מ שיהיה ערב בשבילו, דאין זה אלא שכר טורחו מה שמתחייב בעד חברו. אלא דאסור לו לבקש מהערב שיהיה ערב שלוף דו"ך. **העולה לדינא** א. מותר לשלם שכר לחברו ע"מ שיחתום ערבות רגילה להלוואה. ב. אף אם משלם לו שכר ע"מ שיחתום כערב קבלן דעת הרבה מהאחרונים דשרי. אלא דיש מהאחרונים שאסרו בזה. ג. אולם לשלם שכר לחברו ע"מ שיהיה ערב באופן שאין המלווה יכול לתבוע אלא אותו [ערב שלוף דו"ך] דעת רוב האחרונים לאסור.

פניני מופר

עניני שבת קדש

מוציא שבת (א)

איחור התפילה במוציא שבת - "מאחרין תפילת ערבית כדי להוסיף מחול על הקדש... הגה ונוהגים לומר והוא רחום וברכו באריכות נועם כדי להוסיף מחול על הקדש". (שו"ע סי' רצ"ג סי' א ורמ"א סי' ט) - "ועוד דכל שמושך (י"ל בתפילת ערבית) אין הנשמות חוזרים לגיהנם. רוקח... וכ"מ בהקדמת הזוה"ק דף י"ד דאין הרשעים חוזרים לגיהנם עד שמבדילין ישראל על הכוס יעו"ש. וכתב החסד לאברהם, נראה שכל זמן שלא גמרו כל ישראל מהניח קדושת שבת אין הדין חוזר עליהם בכל תוקף וכל אחד שמתאחר פועל טוב ופועלתו לפניו". (כה"ת סי' ק"ב) **אמירת 'ברוך ה' המבורך' במוציא שבת** - "ראיתני מטהרת יד הקדש מהרח"ו וצ"ל בשם רבינו האי גאון ז"ל שכתב, קבלה דמנסי שיש הצלחה כשמושך אדם ומאריך באומרו ברוך ה' המבורך באפוקי שבתא. ואחר זמן מצאתי בהלכות גדולות... ומבעי ליה לאיניש לאוגודי בברוך ה' המבורך באפוקי שבתא דניתציל מהזקא דההיא שבתא [צריך אדם להאריך בברוך ה' המבורך במצו"ש שינצל מהזקא של אותו שבעו"ל". (החדי"א, ברכי יוסף סי' רצ"ב, ב והובא בשערי תשובה שם)

נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"